

Euroopan kielten päivä
26. syyskuuta

EUROPEAN CENTRE FOR
MODERN LANGUAGES
E C M L
C E L V
CENTRE EUROPEEN POUR
LES LANGUES VIVANTES

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

FI

LARAN

**MATKA EUROOPAN
ALUEELLISTEN JA
VÄHEMMISTÖKIELTEN LÄPI**

TERVETULOA LARAN TOISELLE MATKALLE LÄPI EUROOPAN

Tällä matkalla Lara tutustuu alueellisten ja vähemmistökielten kiehtovaan maailmaan sekä muihinkin Euroopan kielellisiin aarteisiin!

Alueellisia ja vähemmistökieliä (Regional and Minority Language, eli RML-kieliä) puhutaan tietyillä alueilla yhdessä maassa tai useiden maiden eri osissa usein suhteellisen pienen väestönosan toimesta.

RML-kielet voivat olla myös ilman selkeää aluetta, eli niitä puhuvat ympäri Eurooppaa levittäytyneet ryhmät, jotka eivät identifioitu tiettyyn alkuperämaahan. Näihin kuuluu esimerkiksi kieliä, jotka ovat toisen valtion enemmistö- tai virallisia kieliä (kuten italia Sloveniassa). Yli puolet Euroopan neuvoston jäsenmaista tunnustaa virallisesti RML-kielet alueillaan, ja arvioidaan, että näitä kieliä puhuu yli 50 miljoonaa ihmistä.

Euroopassa puhutaan noin 225 kotimaista kieltä ja maahanmuuton myötä mantereelle on tullut monia muitakin kieliä. Monet alueelliset ja vähemmistökielet joutuvat kilpailemaan Euroopan hallitsevampien kielten kanssa. Kun kieltä ei enää käytetä kaikissa sukupolvissa ja elämänalueilla, vaan sen käyttö rajoittuu tiettyihin ikäryhmiin ja/

tai yhteiskunnan osa-alueisiin, on vaarana, että se ajautuu kuihtumisen kierteeseen, mikä voi lopulta johtaa sen katoamiseen.

Tutustuttuaan ensimmäisellä matkallaan noin 46:een Euroopan "isoimpaan" kieleen Lara on nyt päättänyt mennä syvemmälle ja tutkia kieliä, jotka eivät ole laajalti tunnettuja niiden puhuma-alueiden ulkopuolella. Joissakin tapauksissa hänen kohtaamillaan kielillä on useita murteita, osalla ei ole vakiintunutta kirjoitusasua ja toisia voidaan kirjoittaa eri kirjoitusjärjestelmillä. Äidinkielisten puhujien määrä on monen kielen suhteen vähenemässä. Kaikissa tapauksissa kielet kuitenkin kantavat ylpeää perinnettä ja niiden puhujien yhteisöt pyrkivät varmistamaan, että kielellinen perintö siirtyy myös tuleville sukupolville.

Voimme tarjota sinulle vain lyhyen vilkaisun osaan Euroopan kielistä. On olemassa vielä monia kieliä, joita emme ole maininneet. Ei sen takia, etteivätkö ne olisi yhtä tärkeitä tai kiinnostavia, vaan yksinkertaisesti siksi, että emme voi kattaa niitä kaikkia tällä lyhyellä matkalla. Jokaisen kielen kohdalla Lara antaa lyhyen esittelyn, joitakin avainsanoja, fraaseja ja aakkosten erityismerkkejä sekä

arvion siitä, kuinka moni ihminen ympäri maailmaa käyttää sitä ensimmäisenä tai toisena kielenään.

Toivomme, että nautit oppaamme Laran seurasta hänen matkallaan Euroopan vähemmän tunnettujen kielten parissa. Kenties hänen seikkailunsa innostavat sinutkin lähtemään vastaavalle löytöretkelle! Viimeaikaisten teknologisten edistysaskelten ja internetistä saatavilla olevien resurssien lisääntymisen ansiosta ei ole koskaan ollut helpompaa saada makua Euroopan vaikuttavasta kielten kirjosta. Tutustutaan siis näihin kieliin paremmin ja juhlitaan mantereemme kielellistä monimuotoisuutta!

Täältä voit kuunnella, miltä esimerkikilauseet kuulostavat kirjassa esitellyillä kielillä.

edl.ecml.at/sounds

70 000

Äidinkielliset puhujat

0 | 570

Toisen kielen puhujat

Tämä kirja sisältää myös:

Sivunumero

LARAN MATKALLAAN KOHTAAMAT KIELET

*Nämä kielet Lara on kohdannut matkallaan
Euroopan halki. Euroopasta ja maailmasta toki
löytyy monia muitakin kieliä!*

Ensimmäiseen kirjaan kuuluivat myös:
romani, kansainvälinen viittomakieli

Ensimmäisessä kirjassa esiintyvät kielet
("Laran kielimatka läpi Euroopan")

FIU

MEÄNKIELI

70 000

Meänkielellä on nykyään kolme versiota, tai murretta, joita puhutaan Suomen, Ruotsin ja Norjan pohjoisissa osissa.

Uuden kielen puhkeaminen

Oletko koskaan kuullut meänkielestä? Meänkieli oli alun perin suomen murre, jota puhuttiin Ruotsin ja Suomen raja-alueella Tornionlaaksossa. Kun Venäjä valloitti Suomen vuonna 1809, Ruotsissa asuvat suomenkieliset huomasivat yhtäkkiä joutuneensa eristyksiin ystävistään Suomessa. Ajan myötä Tornionlaakson murre alkoi muuttua ja kehittyi omaksi erilliseksi kielekseen – meänkieleksi!

Meänkielen tarinalla on meille tärkeä opetus: se osoittaa, kuinka kielet voivat muuttua ja erkaantua, kun ihmisryhmät joutuvat erilleen maantieteen ja politiikan vuoksi. Se on esimerkki kielten joustavuudesta ja mukautumiskyvystä.

Kunka sie jaksat?

Hei!

Kiitos!

- 1 yks
- 2 kaks
- 3 kolme
- 4 neljä
- 5 viis
- 6 kuus
- 7 seittemän
- 8 kaheksan
- 9 yheksän
- 10 kymmenen

Kyllä

Ei

å

ö

ä

Kuuntele, miltä nämä sanat kuulostavat >>>

Kuva: Jukkasjärvi Ice Hotel, Ruotsi

edl.ecml.at/sounds

ANARÂŠKIELÂ SMN

👤👤👤 450

- 1 ohtâ
- 2 kyehti
- 3 kulmâ
- 4 nelji
- 5 vittâ
- 6 kuttâ
- 7 čiččâm
- 8 käävci
- 9 oovce
- 10 love

Joo

Ij

Mii kulloo?

Tiervâ!

Takkâ!

Euroopan pohjoisimman alkuperäiskansan kieli

Saamen kieliä puhutaan saamelaisten keskuudessa Suomen, Norjan, Ruotsin ja Länsi-Venäjän pohjoisosissa, eli napapiirillä. Ensimmäisessä kirjassa (Laran kielimatka läpi Euroopan) tutustuimme pohjoissaameen, joka on puhutuin saamen kieli, mutta yhteensä saamen kieliä on yhdeksän erillistä. Jotkut niistä ovat niin ainutlaatuisia, että niitä pidetään toisistaan riippumattomina kielinä.

Tällä sivulla voit tutustua inarinsaamen sanoihin ja ilmaisiin. Kieltä elvytetään aktiivisesti siitä huolimatta, että puhujien määrä on viime vuosikymmeninä laskenut. Esimerkiksi hiljattain suomalainen dokumentaristi ja saamelainen runoilija yhdistivät voimansa luodakseen internet-sanakirjan nimeltä "Sano se saameksi". Tällä alustalla kuka tahansa voi jakaa saamenkielisiä käännöksiä. Sen avulla voi myös kuunnella ja vertailla pohjois-, inarin- ja koltansaamen lauseita.

Ja muuten, suorastaan rakastamme inarinsaamen sanaa "kymmenen"!

edl.ecml.at/sounds

<<< Kuldâl tai saani jienâdem

Kuva: Lappi, Suomi

ŋ

ö

å

â

ž

š

ä

á

č

đ

KL

KALAALLISUT/TUNUMIIT

👤👤👤 57 000

Grönlannissa on kaksi varianttia: vallitseva "kalaallisuut", eli läntinen grönlanti, sekä "tunumiit oraasiat", eli itäinen grönlanti. Tämän sivun sanat ja ilmaisut ovat Kalaallisuut-murretta.

Inuiittien kieli

Grönlannin kieli on läheistä sukua muille inuiittikielille, kuten Kanadassa puhutulle inuktitut-kielelle. Tiesitkö, että sanat 'kajakki' ja 'iglu' ovat peräisin grönlannin kielestä?

Tätä kieltä pidetään vaikeana oppia, sillä siinä on monimutkainen kielioppi ja paljon epäsäännöllisiä verbimuotoja. Grönlannin kielessä voidaan muodostaa uusia ja erittäin pitkiä sanoja lisäämällä etuliitteitä ja jälkiliitteitä. Siksi yksi sana voidaan kääntää englanniksi monimutkaisena lauseena. Esimerkki tästä on sana 'Nalaasaarusuummerujussuaraluarpunga', joka tarkoittaa: 'Yhtäkkiä minulle tuli kova halu vain käydä makuulle ja levätä, mutta...'

Jos haluat saada käytännön kokemusta grönlannista, voit katsoa vuonna 1997 valmistuneen elokuvan Smilla's Sense of Snow, jota rahoitti osittain Euroopan neuvoston Eurimages-rahasto ja jossa on mukana nimekkäitä näyttelijöitä. Useissa elokuvan kohtauksissa puhutaan grönlantia.

Qanoq
ippit?

Aluu!

Qujanaq!

Grönlanti on itseasiassa Grönlannissa virallinen kieli, eikä näin ollen varsinaisesti ole luokiteltavissa alueelliseksi tai vähemmistökieleksi. Olemme kuitenkin päättäneet venyttää sääntöjä voidaksemme esitellä tämän kiehtovan kielen, joka on varsin erilainen kuin muut Laran kohtaamat kielet.

- 1 ataaseq
- 2 marluk
- 3 pingasut
- 4 sisamat
- 5 tallimat
- 6 arfinillit
- 7 arfineq-marluk
- 8 arfineq-pingasut
- 9 qulingiluat
- 10 qulit

aap

naamik

æ

ø

å

Qqaatsit allassimasut ugguuna tusakkit >>>

Kuva: Ilulissat, Avannaata, Grönlanti

edl.ecml.at/sounds

KARJALAN KIELI KRL

👤👤👤 20 000

Karjalan kielessä on kolme murretta:
vienankarjala, eteläkarjala ja livvinkarjala.
Tämän sivun sanat ja ilmaisut ovat
livvinkarjalaa.

Kyllä

Muga

- 1 yksi
- 2 kaksi
- 3 kolme
- 4 nelli
- 5 viizi
- 6 kuuzi
- 7 seičcie
- 8 kaheksa
- 9 yheksä
- 10 kymmene

Kuibo
dielot?

Terveh!

Passibo!

Oletko koskaan kuullut
murrejatkumosta?

Karjalaa puhutaan osissa Suomea sekä
Luoteis-Venäjällä. Vaikka karjala muistuttaa
suomea, se on enemmän kuin vain suomen
murre ja sen asema vähemmistökielenä
Suomessa puhuu tämän puolesta.

Karjalan kieli kuuluu kielitieteilijöiden
mukaan murrejatkumoon. Tällaisessa
jatkumossa eri murteiden (tai kielten)
puhujat ymmärtävät toisiaan. Ne jakavat
usein samankaltaisia sanoja ja kielioppia,
mikä mahdollistaa kommunikoinnin. Mitä
kauemmas jatkumossa mennään, sitä
enemmän erot kasvavat, jolloin keskinäinen
ymmärtäminen vaikeutuu. Tämä osoittaa
myös, että raja kielen ja murteen välillä
voi joskus olla häilyvä. Euroopassa on
useita murrejatkumoa, kuten tulet pian
huomaamaan!

edl.ecml.at/sounds

<<< Kuundele nämä ezimerkit karjalakse

Kuva: ilman nauvoja tai metallisia osia rakennettu kirkko, Kižin saari

ä

ö

š

č

ž

Sekasortoisien historian kieli

Krimintataari on turkkilainen kieli, joka on käynyt läpi useita muutoksia erilaisten valloitusten ja etnokielellisten ryhmien vaikutuksen seurauksena. Historiansa aikana kieltä on kirjoitettu peräti neljällä eri kirjoitusjärjestelmällä: latinalaisella, kyrillisellä, arabialaisella ja muinaisella turkkilaisella kirjaimistolla.

Krimintataarin opiskelun pitkäaikaisen kiellon ja Neuvostoliiton hallituksen määräämän Krimin tataarien pakkosiirron myötä kieli ajautui lähes sukupuuttoon. Tähän viitataan laulaja Jamalan kappa-leessa "1944", joka voitti Euroviisut Ukrainan edustajana vuonna 2016. Onneksi kieli on viime vuosina kokenut elpymistä ja sitä opetetaan yhä laajemmin kouluissa Krimillä – nykyisin sen puhujamääräksi arvioidaan noin 580 000.

Vaikka krimintataari ja tataari muistuttavat nimiltään toisiaan, ne kuuluvat eri alaryhmiin kiptšakkiturkkilaisissa kielissä. Vaikka kielet ovat osittain keskenään ymmärrettäviä, krimintataari muistuttaa enemmän gagauzia (sivu 10) kuin tataaria (seuraava sivu).

Evet

Yoq

Nasılsıñız?

Selâm!

Sağ ol!

1	bir
2	eki
3	üç
4	dört
5	beş
6	altı
7	yedi
8	sekiz
9	doquz
10	on

Bu sözlerniñ sesini diñle >>>

edl.ecml.at/sounds

Kuva: "Pääskysen pesä" Mustallamerellä, Krim, Ukraina

Tarinankerronnan kieli

Tataari kuuluu turkkilaisiin kieliin ja on yksi Euroopan suurimmista alueellisista kielistä noin 8 miljoonalla puhujallaan. Vaikka tataaria puhutaan pääasiassa Tatarstanin tasavallassa, tataarilaisia yhteisöjä on myös osissa Suomea, Puolaa, Romaniaa ja Turkkiä. Aivan kuten sen sukulaisten, krimintataarin, kohdalla, on tataarin kiehtova matka vienyt sen läpi eri kirjoitusjärjestelmien: arabialaisesta kyrilliseen ja latinalaiseen.

Menneisyydestä puheen ollen tataarilla on ainutlaatuinen menneen ajan muoto, joka sallii puhujien kuvata tapahtumia, joihin he eivät olleet suoraan osallisina – todellinen tarinankertomisen supervoima! Tataari on myös "agglutinoiva" kieli, jossa jälkiliitteet ovat kuin LEGO-palikoita, jotka avaavat uusia ja monimutkaisia merkityksiä. Näiden mahtavien kielellisten ominaisuuksien avulla tarinankerronnan mahdollisuudet ovat todellakin loputtomat!

Әйе

Юк

TATAR TELE TT

8 000 000

Ж

Ә

ё

ң

Ө

Хәлләр
ничек?

Сәлам!

Рәхмәт!

- 1 бер (ber)
- 2 ике (ike)
- 3 өч (өч)
- 4 дүрт (dyrt)
- 5 биш (biş)
- 6 алты (altı)
- 7 жиде (zıde)
- 8 сигез (sigez)
- 9 тугыз (tuğız)
- 10 ун (un)

edl.ecml.at/sounds

<<< Сүзләрнең әйтелешен тыңла!

Kuva: Sabantuy, perinteinen tataarijuhla

GAG GAGAUZ

👤👤👤 150 000

Nâbıysın?

Selâm!

Saa ol!

Ölä

Diil
(yok)

- 1 bir
- 2 iki
- 3 üç
- 4 dört
- 5 beş
- 6 altı
- 7 yedi
- 8 sekiz
- 9 dokuz
- 10 on

Yksi kieli, kolme kirjoitusjärjestelmää

Gagauzia puhutaan gagauzilaisten keskuudessa, ja se kuuluu turkkilaisten kielten suurimpaan haaraan, aivan kuten azeri, turkmeeni ja turkki.

Gagauzia puhutaan Gagauzian autonomisella alueella Moldovassa sekä osissa Ukrainaa, Venäjää ja Turkkiä. Mielenkiintoista on, että gagauzilaisten yhteiselo muiden etnokielellisten ryhmien kanssa näkyy paitsi laajassa ukrainan-, romanian-, bulgarian- ja venäjänkielisten lainasanojen käytössä myös kirjoitetun kielen historiassa. Aivan kuten krimintataari ja tataari, gagauzin aakkoset voi kirjoittaa kolmella eri kirjoitusjärjestelmällä: kreikkalaisella, kyrillisellä ja latalaisella. Uskomatonta, eikö? Kuin olisi useita asuja, joihin pukea sanoja, ja jokaisella on oma uniikki tyylinsä!

ț

ș

ü

i

ä

ç

ö

ê

Bu sözleri sesleyin >>>

Kuva: viulisti perinnefestivaaleilla

edl.ecml.at/sounds

Turkkilainen kieli kohtaa heprealaiset aakkoset

Karaiimi on turkkilainen kieli, mutta sitä puhuvat juutalaisyhteisöt! Miten tämä on mahdollista? Ensimmäiset karaiimit, jotka muuttivat Itä-Eurooppaan, tarkemmin sanottuna Krimille 900-luvulla, olivat Keski-Aasian "Kultaisen ordan" valtakunnan jälkeläisiä. 1200-luvulla he kääntyivät juutalaisuuteen, mutta onnistuivat säilyttämään turkkilaisen kielensä ja kulttuurinsa. Silti he kirjoittivat muokatulla heprealaisella kirjaimistolla 1900-luvun alkuun asti. 1700-luvulla he muuttivat myös muihin osiin Ukrainaa, Puolaa ja Liettuaa.

Vaikka karaiimi on kriittisesti uhanalainen, ovat karaiimit tärkeässä roolissa Liettuan historiassa, sillä he ovat Trakain linnan muinaisia puolustajia (joka nykyään on suosittu paikka muun muassa elokuvien kuvaamiseen). Karaiimit ovat saaneet tunnustusta tästä ja päässeet valokeilaan, mikä auttaa yhteisöä pitämään kielensä elossa.

KARAJ TILI KDR

80

Ė

Jo

Nie bolas?

Kiuń
jachszy!

Tabu
ėtiam!

b'

č

d'

l'

k'

g'

m'

š

t'

ü

ė

ö

ž

- 1 bir
- 2 ėki
- 3 üč
- 4 diort'
- 5 bieš
- 6 alty
- 7 jedi
- 8 siegiž
- 9 tohuz
- 10 on

edl.ecml.at/sounds

<<< Bu siožliarni tynlajynyz!

Kuva: Trakain linna, Liettua

YI YIDISH-TAYTSH

👤👤👤 1 500 000

Jiddiř jakautuu kahteen suuntaukseen: yleisjiddiřiin sekä hasidijiddiřiin. Tämän sivun sanat ja ilmaukset ovat yleisjiddiřiä.

וואס מאכסטו?

(Vos makhstu?)

שלום-עליכם

(Sholem aleykhem)

דאנק/ש'כוח

(A dank!)

יא

(Yo)

ניין

(Neyn)

Germaaninen kieli kohtaa heprealaiset aakkoset

Jiddiř on germaaninen kieli, joka on kirjoitettu heprealaisilla aakkosilla. Outoa, eikö? Mutta miten tämä tapahtui? Vuosisatojen ajan juutalaisyhteisöt asuivat Keski- ja Itä-Euroopassa ja oppivat naapuriensa kieliä. He myös mukauttivat ne tarpeisiinsa, kirjoittaen niitä omilla aakkosillaan ja lisäten heprealaisia sanoja. Tämä johti jiddiřin syntyyn. Kun jiddiřin puhujat muuttivat muille alueille, he oppivat sanoja ja kielioppia esimerkiksi slaavilaisista kielistä ja lisäsivät ne jiddiřiin.

Nykyään jiddiřiä puhutaan enimmäkseen joillakin alueilla Israelissa, Yhdysvalloissa ja Venäjällä. Itse asiassa on olemassa jopa Netflix-sarja nimeltä "Unorthodox", joka kertoo jiddiřiä puhuvasta yhteisöstä New Yorkissa! Saksan puhujat saattavat ymmärtää joitakin sanoja ja lauseita, sillä jiddiř ja saksa ovat jossain määrin samanlaisia. On kiehtovaa ajatella kaikkia niitä eri paikkoja, joihin jiddiř on levinnyt, ja kaikkia niitä eri kieliä, jotka ovat vaikuttaneet siihen ja toisin päin. Jiddiřiä suojellaan tällä hetkellä alueellisena, vähemmistö- tai ei-alueellisena kielenä kahdeksassa Euroopan maassa.

edl.ecml.at/sounds

הָאָרֶע, ווי די וואָרטער קלינגען (Hore, vi di vorter klingen) >>>

Kuva: bagelit ovat alunperin Puolan juutalaisyhteisöjen kehittämä

DJUDEOESPANYOL LAD

888 51 000

קומו סטאס?

Komo stas?

בואין דיאה

Buen Dia!

מירסי מוג'ו

Mersi Mucho!

- 1 אונ (uno)
- 2 דוס (dos)
- 3 טרי (tres)
- 4 קואטרו (kuatro)
- 5 סינקו (sinko)
- 6 שיש (sesh)
- 7 סייטי (syete)
- 8 אוג'ו (ochos)
- 9 מואיב'י (mueva)
- 10 דייס (dyes)

edl.ecml.at/sounds

כן

Si!

סי

No!

1400-luvun espanjan kielen vilahdus nykymaailmassa!

Vuonna 1492, samana vuonna kun Kolumbus 'löysi' Amerikan, Espanjan kuningaskunnan sefardijuutalaiset pakotettiin lähtemään kotimaastaan. He muuttivat lopulta entiseen Ottomaanien valtakuntaan (joka käsitti Balkanin, Turkin sekä muita osia Keski- ja Itä-Euroopasta, Länsi-Aasiasta ja Pohjois-Afrikasta) ja myöhemmin Yhdysvaltoihin, Etelä-Amerikkaan ja Israeliin. Tämä yhteisö toi mukanaan myös ladinon tai juutalaisespanjan kielen, jota nykyään puhutaan eri muodoissaan Sefardi-yhteisöissä yli 30 maassa käyttäen heprealaista kirjoitusta.

Ladino on kuin vilahdus 1400-luvun espanjan kielestä, johon on vaikuttanut sefardijuutalaisten asuttamien paikkojen kielet. Mielenkiintoista on, että kieltä, joka on enemmän tai vähemmän samanlainen kuin Miguel Cervantesin espanja, puhutaan edelleen paikoissa kuten Istanbul, Thessaloniki, Sarajevo, New York ja Jerusalem. Vanha kieli modernilla twistillä!

<<< Ascoltar bien alton de esas palabras

Kuva: Sarajevo Haggadah, Bosnia ja Herzegovinan historiallinen museo

AN ARAGONÉS

11 000

- 1 uno
- 2 dos
- 3 tres
- 4 cuatro
- 5 cinco
- 6 seis
- 7 siete
- 8 ueito
- 9 nueu
- 10 diez

Vuosi 2000

Sí

No

Ola!

Qué tal plantas?

Gracias!

Kreikkalaiset klassikot yllättävällä kielellä...

Aragonia oli kerran laajalti puhuttu kieli Aragonian kuningaskunnassa, joka sijaitsi Iberian niemimaan koillisosassa. Se toimi kulttuurin, hallinnon ja jokapäiväisen elämän kielenä. Kiitos sen käytön runoudessa ja kirjallisuudessa, lukuisia tekstejä on säilynyt kielitieteilijöiden ja muiden tutkittavaksi – jopa vuosisatoja kuningaskunnan luhistumisen jälkeen. Jo 1300-luvulla Johan Ferrández d'Heredia käänsi kreikkalaisia klassikoita aragoniaksi.

Nykyään aragoniaa puhuu aktiivisesti noin 11 000 ihmistä, jotka asuvat Aragonian itsehallintoalueella, pääasiassa Aragonian Pyreneiden laaksoissa. Suhteellisen pienestä puhujamäärästä huolimatta aragonialainen yhteisö on omistautunut pitämään kielen elossa pyrkimällä integroimaan aragonian kielen koulutusjärjestelmään.

á

ñ

é

í

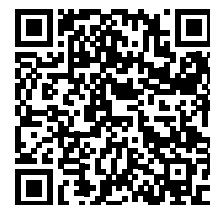
ó

ú

Siente o soniu d'istas frases >>>>

Kuva: Furco Canyon, Aragonia, Espanja

edl.ecml.at/sounds

- 1 un
- 2 dos
- 3 tres
- 4 cuatro
- 5 cinco
- 6 seyes
- 7 siete
- 8 ochu
- 9 nueve
- 10 diez

Si

Non

Comu tás?

Hola!

Gracies!

ASTURIANU AST

👤👤👤 110 000

Asturian kielen lasku ja nousu...

Melko pitkään asturia toimi lingua francana laajalla alueella, joka ulottui Espanjassa Asturiasta Extremaduraan. Asturia on vain yksi esimerkki monista kielistä, joita käytettiin keskiajalla eri kuningaskunnissa Iberian niemimaalla. Pyrkimys yhdistää Espanja yhdeksi kansakunnaksi, eikä tilkkutäkiksi kuningaskuntia, vaati yhteisen kielen luomista. Tämän seurauksena kielet kuten asturia jäivät vähitellen pois julkisesta käytöstä ja ne korvattiin kastilian espanjalla. Onneksi kieli on viime aikoina kokenut kiinnostuksen nousun, mikä on johtanut asturian opetusta tarjoavien koulujen määrän kasvuun!

Vasemmalla olevasta kartasta näet Iberian niemimaalla noin vuonna 1250 puhuttujen kielten moninaisuuden. Käännä seuraavalle sivulle oppiaksesi toisesta kielestä, jota puhuttiin yhdessä Espanjan entisistä kuningaskunnista.

Vuosi 1250

ú

ó

ñ

é

á

í

<<< Oyéi'l soníu d'estes frases

Kuva: Farinato-kilpailu, Gijon, Espanja

edl.ecml.at/sounds

FAX FALA

👤👤👤 10 000

- 1 un
- 2 dois
- 3 tres
- 4 cuatro
- 5 cinco
- 6 seis
- 7 seti
- 8 oitu
- 9 novi
- 10 de

Sí

Non

Comu
estás?

Hola!

Gracias!

Galicianportugalilainen kieli Extremadurassa

Falan historia ulottuu 1100- ja 1200-luvuille, jolloin galicialaiset asettuivat Jálaman laaksoon, joka sijaitsee Cáceresin luoteisosassa Espanjassa. Nykyään noin 4 000 ihmisen kukoistava kieliyhteisö käyttää tätä galicianportugalilaisen kielen varianttia. Jos otamme huomioon ne, jotka ovat muuttaneet eri puolille Espanjaa ja Eurooppaa, puhujien määrä nousee noin 10 000:een.

Sitä puhutaan pääasiassa vain kolmessa laakson kaupungissa Portugalin rajaa vasten. Käynnissä on kuitenkin jatkuvia pyrkimyksiä saada Falalle tunnustusta ja integroida se paikalliseen koulutusjärjestelmään.

Tämän tavoitteen tukemiseksi on perustettu tieteellinen komitea yhtenäistämään sen kirjoitusjärjestelmää, ja muuttamaan Falan suullisesti välitetystä kielestä yhtenäiseksi kirjalliseksi kieleksi. Jos saat mahdollisuuden matkustaa Valverde del Fresno, Eljasissa tai San Martín de Trevellussa, kuulet varmasti tätä salaperäistä ja kaunista kieltä puhuttavan kaduilla.

ã

é

ẽ

í

ĩ

ç

õ

ó

ũ

ü

Escuta o suiu de estas frases >>>>

edl.ecml.at/sounds

Roomalaisista juurista italialaiseen vai- kutukseen

Korsikan kieli juontaa juurensa latinan pu-
hekieleen, jota tavalliset ihmiset käyttivät
Rooman valtakunnassa. Saaren historia mo-
ninaisten hallitsijoiden ja valloittajien vai-
kutuksesta on muokannut kieltä. Rooman
aikakauden jälkeen Korsikaa hallitsivat eri
valtakunnat, kuten Bysantti, frankit, Pisa ja
lopulta Genova. Jokainen näistä ryhmistä jät-
ti jälkensä kieleen tuoden ainutlaatuisia ele-
menttejä sen sanastoon ja kielioppiin.

Korsikan kieltä pidetään romaanisena kielenä,
joka on samanlainen kuin ranska, mutta vielä
lähempänä italiaa: 1100-luvulta 1700-luvulle
Korsika oli Genovan tasavallan, italialaisen
kaupunkivaltion, hallinnassa. Tämä pitkä ita-
lialaisen hallinnan kausi vaikutti merkittävästi
kieleen tuoden lainasanoja, kielioppielement-
tejä ja jopa kirjallisia perinteitä italiasta. Yksi
esimerkki sen vaikutuksesta on korsikalai-
nen tervehdys "bonghjornu", joka kuulostaa
enemmän italian sanalta "buongiorno", kuin
ranskan sanalta "bonjour".

Yksi sen kuuluisista puhujista oli Napoleon
Bonaparte, joka muutti Ranskan mantereelle
varhaisessa iässä, mutta jatkoi koko elämän-
sä ajan ranskan puhumista vahvalla korsika-
laisella aksentilla.

Pienestä puhujakunnasta huolimatta korsikalla on useita
murteita, mikä on tuottanut haastetta sopia kielelle yhteistä
kirjoitettua muotoa. Tämän sivun sanat ja ilmaisut ovat
yhdestä pohjoisesta murteesta.

CORSU CO

👤👤👤 150 000

lè

Innò

Và bè ?

Salute !

Ti
ringraziu !

1	unu
2	dui
3	trè
4	quattru
5	cinque
6	sei
7	sette
8	ottu
9	nove
10	dece

edl.ecml.at/sounds

ì

ù

ò

ü

ì

è

à

<<< State à sente isse parolle

Kuva: Calanques de Piana, Korsika, Ranska

SC SARDU

👤👤👤 1 200 000

Sardin kielellä on useita murteita. Tämä sivun sanat ja ilmaisut ovat kampidaanin murretta, jota puhutaan saaren eteläisissä osissa.

- 1 unu
- 2 dus
- 3 tres
- 4 patru
- 5 cincu
- 6 ses
- 7 seti
- 8 otu
- 9 noi
- 10 dexe

eja

no

Saludi!

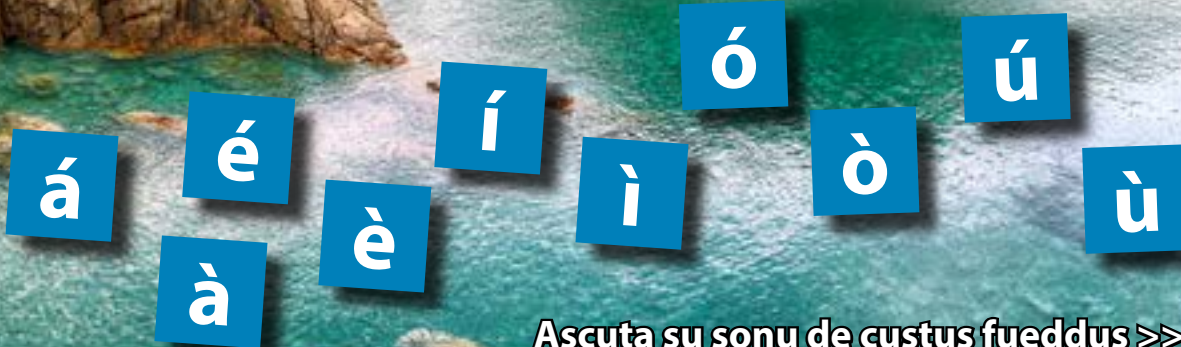
Cumentistais?

Gratzias!

Haluatko tuntee olosi muinaiseksi roomalaiseksi?

Silloin lähin vaihtoehto on oppia sardia! Sardi, jota puhutaan Sardinian saarella, on vanhin edelleen käytössä oleva roomalainen kieli. Sen uskotaan olevan lähimpänä latinaa, kaikkien roomalaisten kielten kantakieltä. Tässä on mielenkiintoinen käänne: vaikka sardin juuret ovat latinassa useimmat italian kielen puhujat eivät ymmärrä sitä sujuvasti.

Kampidaanin murretta lukuun ottamatta sardin puhujien määrä on vähentynyt merkittävästi vuosien varrella pääasiassa italian kielen roolin vuoksi. Tästä haasteesta huolimatta on syntynyt määrätietoisia pyrkimyksiä yhtenäistää sardia ja tuoda se saaren kielellisen maiseman eturintamaan.

Ascuta su sonu de custus fueddus >>>

Kuva: Li Cossin ranta, Costa Paradiso, Sardinia, Italia

edl.ecml.at/sounds

FRANCO-PROVENÇAL FRP

👤👤👤 140 000

Tchao!

Comèn te
reste?

Mersì!

Ouè

Na

- 1 on
- 2 dou
- 3 trî
- 4 cattro
- 5 hinc
- 6 chouï
- 7 satte
- 8 ouètte
- 9 noou
- 10 guî

edl.ecml.at/sounds

◀◀◀ Acoutta lo sòn di paròlle qui chouryón

Kuva: Hurjapäistä laskettelua Mont Blancilla, Euroopan korkeimmalla vuorella, Italia/Ranska

Mikä löytyy ranskan ja italian kielten välistä?

Virheellisesti francoprovensaalin uskotaan yleisesti olevan seurausta yleisen ranskan ja oksitanian provensaalin murteen välillä tapahtuvasta lainaamisesta (seuraava sivu). Se on kuitenkin paljon monimutkaisempi kuin kahden kielen fuusio! Francoprovensaali voidaan nähdä mosaiikkina romaanisista kielistä, joita puhutaan osissa Italiaa, Ranskaa ja Sveitsiä. Maantieteellisen hajautumisen seurauksena francoprovensaalia kutsutaan myös eri nimillä, kuten patois ja arpitaani. Nimikysymys onkin keskeinen pyrkimyksissä elvyttää kieli ja tunnustaa se itsenäisenä kielenä eikä pelkästään ranskan ja provensaalin murteena.

OC OCCITAN

👤👤👤 600 000

Tämän sivun sanat ja ilmaisut kuuluvat *languedocin* varianttiin oksitaanista, jota puhutaan Ranskan syrjäisillä seuduilla. Languedocin varianttia käytetään usein oksitaanin yleiskielenä sen keskeisen aseman takia.

Cossí vas ?

Bonjorn !

Mercé !

òc

non

- 1 un
- 2 dos
- 3 tres
- 4 quatre
- 5 cinc
- 6 sièis
- 7 sèt
- 8 uèch
- 9 nòu
- 10 dèt看

Trubaduurien kieli

Trubaduurit olivat runoilijoita ja muusikoita, jotka matkustivat keskiajalla ympäri Eurooppaa levittäen kieltään laulujen ja runojen kautta. Monet kirjoittivat ja lauloivat oksitaaniksi, joka oli kerran erittäin vaikutusvaltainen erityisesti Etelä-Ranskassa sekä osissa Italiaa ja Espanjaa. Se oli taiteiden kieli, jolla monet aikakauden tärkeät kirjalliset teokset kirjoitettiin.

Kuitenkin ajan myötä, kun ihmiset alkoivat puhua enemmän ranskaa – valtakunnallisten instituutioiden kieltä – oksitaani menetti arvostustaan. Nykyään oksitaanin puhujat työskentelevät pitääkseen uhanalaisen kielen elossa. Mielenkiintoista on, että yksi sen muunnelmista, araneesi, on virallinen kieli Val d'Aranin alueella Kataloniassa. Ranskan Bayonnen kaupungissa monet kaupunkikyltit ovat esillä jopa kolmella kielellä: ranskaksi, oksitaaniksi ja baskiksi. Joten eksymiselle ei ole tekosyytä!

Escotatz lo son d'aqueles mots >>>

edl.ecml.at/sounds

Kuva: Euroopan suurin kanjoni, Gorges du Verdon, Provence, Ranska

FURLAN FUR

👤👤👤 600 000

Cemût
stâstu?

Mandi!

Graciis!

Sì

No

- 1 un
- 2 doi
- 3 trê
- 4 cuatri
- 5 cinc
- 6 sîs
- 7 siet
- 8 vot
- 9 nûf
- 10 dîs

à

î

ê

ç

ô

ò

ì

â

è

ù

û

edl.ecml.at/sounds

<<< Scolte il sun di chestis peraulis

Kuva: Pirun silta, Cividale del Friuli / Cividât, Italia

Kieli Euroopan sydämessä

Friuli on retoromaaninen kieli, jota puhutaan Friuli-Venezia Giulia alueella Italian koillisosassa sekä joissakin Veneton kunnissa. Se on kehittynyt vuosisatojen ajan kulttuurien risteyskohdassa, jossa latinalaiset, germaaniset ja slaavilaiset vaikutteet ovat yhdistyneet. Tämä vuorovaikutus on vaikuttanut Friulin rikkaaseen ja ainutlaatuihin sanastoon ja kielioppiin.

Vaikka Friuli on käynyt läpi myrskyisiä hyökkäyksiä ja miehityksiä, Friulin kieli on aina säilynyt luoden vahvan identiteettisidoksen sen alueen asukkaiden keskuudessa. Nykyään on käynnissä vahvoja ponnisteluja kielen käytön vahvistamiseksi nuorempien sukupolvien keskuudessa. Friulin kielen alueellinen virasto (ARLeF – Agenzie Regionâl pe lenghe furlane) pyrkii suojelemaan ja tukemaan Friulin kieltä sekä sen historiallista ja kulttuurista perintöä.

LLD LADIN

👤👤👤 40 000

Ladinin kielessä on viisi murretta. Tämän sivun sanat ja ilmaisut ovat Val Gardenan murteesta.

- 1 un
- 2 doi
- 3 trëi
- 4 cater
- 5 cinch
- 6 sies
- 7 set
- 8 ot
- 9 nuef
- 10 diesc

Š

Ć

ë

Co vala pa?

Hoila!

De gra!

Sci

No

Sekoitus muinaisesta latinasta ja Alppien kielistä

Ladin on romaaninen kieli, joka kehittyi sekoituksesta latinaa, jota roomalaiset puhuivat valloittaessaan Alppeja ensimmäisen vuosisadan eaa. aikana, sekä Dolomiittien vuoriston asukkaiden tuona aikana puhumasta rhaetian kielestä. 2000-vuotisen historiansa aikana kehittyneistä ainutlaatuisuuksista huolimatta ladinissa on säilynyt kielellisiä samankaltaisuuksia latinan kanssa, mikä näkyy sen sanastossa, kieliopissa ja rakenteessa.

Noin 40 000 ihmistä puhuu nykyään ladinia viidessä laaksossa Etelä-Tirolissa (Val Badia, Val Gardena, Val di Fassa, Livinallongo ja Ampezzo). Jokaisessa laaksossa, jossa ladinia puhutaan, on yleiskieli, jota käytetään koulutuksessa ja virallisissa tarkoituksissa. Meneillään on vahvoja pyrkimyksiä säilyttää ja tukea ladinia, kuten päivittäinen uutisohjelma TRAIL, jota esitetään RAI:lla (Italian kansallinen yleisradioyhtiö) sekä viikoittainen "Usc di Ladins" -sanomalehti ladinin kielellä.

Ladin on kuuluisan säveltäjän, lauluntekijän ja levytuottajan Giorgio Moroderin äidinkieli, joka on työskennellyt muun muassa The Rolling Stonesin, Electric Light Orchestran, Led Zeppelinin, Deep Purplen, Queenin ja Elton Johnin kanssa.

edl.ecml.at/sounds

Scota su coche sona chësta paroles >>>

Kuva: Alppien lehmä

WALON WA

600 000

- 1 eune
- 2 deûs
- 3 treûs
- 4 cwate
- 5 cinq
- 6 sîh
- 7 sèt'
- 8 ût
- 9 noûv'
- 10 dîh

Kimint
alez-v'?

Bondjoû!

Mèrci!

Voisiko teatteri tai kansantarut pelastaa tämän kielen?

Internet, TV tai teatteri voivat olla välineitä kielen levittämiseen ja sen säilymisen varmistamiseen. Ehkä valloni voisi olla tällainen tapaus! Valloni on romaaninen kieli, joka on sukua ranskalle ja pikardille, ja sitä puhutaan Etelä-Belgian Valloniassa. Vaikka valloni tuskailee säilyttääkseen asemansa ranskan kielen rinnalla, teatteri voisi olla vallonin pelastus: on olemassa noin 200 ryhmää, jotka esiintyvät yli 200 000 ihmisen yleisölle joka vuosi tällä kielellä. Nämä esitykset eivät vain viihdytä yleisöä, vaan myös auttavat säilyttämään ja tukemaan vallonin kieltä ja kulttuuria. Teatterissa sekä nuoret että vanhat voivat löytää vallonin – joko näyttelijöinä tai katsojina. Paikallisilla perinteillä, kuten karnevaaleilla ja juhlilla, on niin ikään merkittävä rooli. Toivottavasti tämä auttaa vallonia elpymään uudelleen ja yleistymään jälleen!

awè

nèni

à

å

â

é

ë

è

ô

î

ö

ç

ê

û

ì

ù

<<< Houêtez kimint qu'on dit tos cès mots-là

edl.ecml.at/sounds

Kuva: Saksofonin keksijä Adolphe Saxin patsas, Dinant, Wallonia, Belgia

PCD PICARD

700 000

wé

nan

- 1 in
- 2 deus
- 3 tros
- 4 quate
- 5 chonq
- 6 sich
- 7 siète
- 8 huit
- 9 neu
- 10 dich

Cha vo ti ?

Hé ti-lo !

Merchi
gramint !

Tapaa ranskan sukulainen

Edellisellä sivulla mainittu valloni ei ole ainoa ranskan sukulaiskieli: pikardi on toinen sen sukulaisista. Pikardi on samanlaista kuin ranska, mutta sillä on oma sanastonsa ja ilmaisunsa, mikä tekee siitä ranskankielisille sekä läheisen että kummasti etäisen. Yhdessä yleisen ranskan, pikardin, vallonin ja muiden kanssa ne muodostavat niin sanotun 'langues d'oïl' -jatkumon (ks sivu 7), joka ulottuu Pohjois-Ranskasta Belgiaan. Nimi 'langues d'oïl' tulee sanasta 'oïl', joka tarkoittaa 'kyllä'.

Löytyy toinenkin kiinnostava seikka: keskiajalla pikardi oli Flanderin kreivikunnan hovin kieli, joka oli tuolloin osa Pyhää saksalais-roomalaista keisarikuntaa.

Kuninkaallisen menneisyyden huomioon ottaen toivokaamme, että pikardilla on myös kultainen tulevaisuus!

Acoute kmint qu'in prononche ches mots-lo >>>>

Kuva: Char à voile, Ranska

edl.ecml.at/sounds

BREZHONEG BR

👤👤👤 210 000

Penaos 'mañ
kont ?

Demat !

Trugarez !

- 1 unan
- 2 daou
- 3 tri
- 4 pevar
- 5 pemp
- 6 c'hwec'h
- 7 seizh
- 8 eizh
- 9 nav
- 10 dek

Kelttiläisiä jälkiä Euroopan mante- reella

Tiesitkö, että Manner-Euroopassa on edelleen käytössä yksi kelttiläinen kieli? Tämä kieli on nimeltään bretoni, ja sitä puhutaan Ranskan luoteisosassa sijaitsevassa Bretagnessa. Tämä tekee bretonista ainutlaatuisen.

Bretoni on läheistä sukua kornille ja kymrille. Bretonin kieli tuli Bretagneen kelttiläisten puhujien mukana Britannista varhaisella keskiajalla.

Yksi mielenkiintoinen seikka bretonista on se, että ensimmäinen Ranskassa julkaistu sanakirja Katholikon (1499) oli kolmikielinen, sisältäen bretonin, ranskan ja latinan.

Bretoni on onnistunut säilyttämään ainutlaatuisen identiteettinsä ja sitä puhutaan edelleen tänä päivänä. Seuraavan kerran kun vieraillet Bretagnessa miksi et ottaisi aikaa oppiaksesi muutaman fraasin bretoniksi, nauttien samalla crêpeistä ja muista paikallisista herkuista?

ya

ket

edl.ecml.at/sounds

<<< Selaouit son ar gerioù-mañ

Kuva: Vaikka "crepit" ovat suosittuja Ranskassa ja maailmalla, ne ovat alunperin Bretagnesta.

KW KERNEWEK

0 | 570

Kornin kielellä ei ole yksittäistä "kyllä" tai "ei"-sanaa.
Kuten iirissä, manksissa ja gaelissa, puhujan on
käytettävä verbimuotoa vastatessa kysymykseen.

- 1 onan
- 2 dew
- 3 tri
- 4 peswar
- 5 pypm
- 6 hwegh
- 7 seyth
- 8 eth
- 9 naw
- 10 deg

Fatla
genes?
Dydh da!
Meur ras!

Kornin kieli: drontista kielten fe-nix-linnuksi

Korni on esimerkki elvytetystä kielestä, jota puhuttiin yleisesti Cornwallin herttuakunnassa Brittein saarilla. Itse asiassa kelttiläisiä kieliä puhuttiin aikoinaan suuressa osassa Eurooppaa eri kelttiläisten heimojen toimesta Brittein saarilta Tonavan laaksoon. Useimmat näistä kielistä kuolivat lopulta sukupuuttoon ja niiden puhujat sulautuivat muihin ympäröiviin kieliin. Näytti siltä, että korni kulkisi samaa polkua, kun se jäi pois käytöstä ihmisten siirtyessä englannin kieleen.

Kuitenkin 1900-luvun loppuun mennessä aktivistit alkoivat yhdistää voimiaan saadakseen kornin elvytettyä. Ja he onnistuivat! Kornia opetetaan nyt kouluissa ja sitä puhuvat jälleen toisena kielenään osa cornwallilaisista. Se on siten samanlainen kuin manksi (sivu 29): kielten feenix-lintu, joka on noussut tuhkasta!

Goslowgh orth son an geryow ma >>>

Kuva: Iounaisrannikko, Gunwalloe Fishing Cove, Cornwall, Yhdistynyt kuningaskunta

edl.ecml.at/sounds

Skotlannin gaeli: Alban ja melkein Kanadan kieli!

Vuoteen 1850 mennessä skotlannin gaeli oli kolmanneksi puhutu kieli Kanadassa. Vuonna 1890 Thomas Robert MacInnes, kanadalainen Cape Bretonin saarelta, esitti senaatissa lakiehdotuksen, joka sallisi gaelin käytön virallisissa menettelyissä, mutta ehdotus hylättiin. Voitko kuvitella, mikä olisi ollut gaelin rooli Kanadassa tänään, jos lakiehdotus olisi mennyt läpi? Rinnakkaisessa universumissa skotlannin gaeli voisi olla pääkieli, jota puhutaan Uuden Skotlannin (Nova Scotia) kaduilla.

Mutta palataanpa ajassa taaksepäin. Mikä on gaelin kieli? Skotlannin gaeli sai alkunsa Irlannin gaelin kielestä, mutta erkaantui sisarkielestään, iiristä, myöhäisellä keskiajalla. Gaeli oli Alban (gaelin nimi Skotlannille) kuningaskunnan hallitseva kieli 1000-luvulle asti, mutta seuraavina vuosisatoina sen käyttö rajoittui yhä enemmän ylämaille ja saarille. Nykyajan Skotlannissa noin 90 000 ihmistä osaa sitä jossain määrin.

GÀIDHLIG GD

👤 57 000

edl.ecml.at/sounds

à

è

ò

ì

ù

<<< Éistibh ri fuaimean nam faclan

Ciamar a
tha thu?

Latha
math!

Tha mi
gu math!

- 1 aon
- 2 dhà
- 3 trì
- 4 ceithir
- 5 còig
- 6 sia
- 7 seachd
- 8 ochd
- 9 naoi
- 10 deich

Kuva: köydenvetoa, Fochabersin Ylämaiden kilpailut, Skotlanti

SCO SCOTS

👤👤👤 99 000 | 1500 000

Skotin kielellä on neljä pääasiallista murretta: saarten murre, pohjoinen ja eteläinen murre sekä keskinen murre. Kaikilla on oma kirjoitusperinteensä. Tämän sivun sanat ja ilmaiset ovat keskistä murretta.

Hullo!

Hoo's it gauin?

Thanks!

aye

naw

Div ye speak Scots? (Puhutko skottia?)

Skotti kehittyi Skotlannin kuninkaallisen hovin kieleksi 1300-luvulla. Se oli Skotlannin kuningaskunnan virallinen kieli vuoteen 1707 asti, jolloin solmittiin unionisopimus Englannin kanssa, ja sitä puhuu nykyään 1,5 miljoonaa ihmistä Skotlannissa. Siinä missä gaeli oli hallitseva kieli Ylämailla, skotti levisi Alamailla, Orkney- ja Shetlandinsaarilla sekä myös Pohjois-Irlannissa, synnyttäen Ulsterin skotin murteen.

"Wee" on yleinen sana jokapäiväisessä keskustelussa, ja se on olennainen osa skotlantilaista kulttuuria ja identiteettiä. Skotissa "wee" tarkoittaa pientä tai vähäistä. Sanaa voi kuitenkin käyttää myös hellyyden tai kiintymyksen ilmaisemiseen. Esimerkiksi skotlantilainen vanhempi saattaa sanoa lapselleen: "M'on here, wee ane", mikä tarkoittaa "Tule tänne, pikkuinen". Samoin ystävä saattaa sanoa toiselle ystävälleen: "Hoo's it gauin, wee man?", ystävällisenä tuttavallisuutena.

Runoilija Robert Burns (1759-1796) on ehkä tunnetuin skotiksi kirjoittanut kirjailija.

edl.ecml.at/sounds

Listen tae the soond o thir words >>>

Kuva: Skotlantilainen säkkipillinsoittaja kansallispuvussa, Edinburgh, Skotlanti

Pienen saaren uudestisyntynyt kieli

Manksin gaeli oli aiemmin Britannian ja Irlannin välissä sijaitsevan Mansaaren pääkieli. 1800-luvulla saarelaiset alkoivat kuitenkin nähdä englannin kielen parantavan heidän taloudellista tilannettaan, kun turismi Englannista tuli yhä tärkeämmäksi. Tämä johti manksin gaelin käytön vähenemiseen. 1920-luvulle mennessä vain 1,1 % väestöstä ilmoitti puhuvansa sitä.

Sitten tapahtui jotain ihmeellistä: ryhmä ihmisiä päätti, etteivät he halua manksin gaelin katoavan. 1940-luvun lopulla nauhoitettiin viimeisiä manksin gaelia äidinkielenään puhuvia ihmisiä, järjestettiin kursseja ja julkaistiin kirjoja kielen opettamiseksi ja käytön rohkaisemiseksi. 1990-luvulla aloitettiin manksin opettaminen lapsille kouluissa ja sen jokapäiväisen käytön edistäminen. Nykyään yhä useammat ihmiset opettelevat jälleen puhumaan manksin gaelia ja pitävät sen elossa tuleville sukupolville. Aika siistiä, vai mitä?

Kys t'ou?

Laa mie!

Gura mie ayd!

Manksi, aiva kuten korni ja skotlannin gaeli, ei omaa yksittäistä sanaa ilmaisulle "kyllä" tai "ei". Tässä on esimerkki siitä, kuinka vastataan kyllä/ei-kysymykseen manksin kielellä: vastaus kysymykseen "menivätkö he kotiin" olisi "he menivät" tai "he eivät menneet". Manksiksi "Jagh d dy valley? – Hie / Cha jagh."

- 1 nane
- 2 jees
- 3 tree
- 4 kiare
- 5 queig
- 6 shey
- 7 shiaght
- 8 hoght
- 9 nuy
- 10 jeih

edl.ecml.at/sounds

<<< Eaisht rish sheean ny focklyn shoh

Kuva: majakka, Mansaaret

FO FØROYSKT MÁL

👤👤👤 69 000

Ja

Nei

Hvussu
gongur?

Hey!

Takk fyri!

- 1 eitt
- 2 tvey
- 3 trý
- 4 fyra
- 5 fimm
- 6 seks
- 7 sjey
- 8 átta
- 9 níggju
- 10 tíggju

ø

y

á

ú

æ

í

ó

ø

Lurta eftir hesum ljóðum ella orðum >>>>

Viikinkikielen tarina

Fäärin kieli on läheistä sukua muinaisnorjalle – kielelle, jota puhuivat norjalaiset, jotka saapuivat saarille yli tuhat vuotta sitten viikinkiajalla. Itse asiassa Färsearten (Føroyar) nimi on johdettu muinaisnorjasta ja tarkoittaa Lammasaaria.

Eristyksissä ollessaan kehittyi erillinen fäärin kieli 800-luvun ja 1400-luvun välillä, säilyttäen kuitenkin enemmän muinaisnorjan piirteitä kuin mikään muu kieli nykyistä islantia lukuunottamatta. Vuonna 1380 tanska julistettiin viralliseksi kieleksi, kun saaristo tuli osaksi Tanskan kuningaskuntaa. Tästä huolimatta balladeihin ja kansantarinoihin nidottu fäärin kieli säilyi jokapäiväisessä elämässä. Muutoksen hetki koitti vuonna 1937, kun fäärin kieli korvasi tanskan virallisena koulukielenä ja siitä tuli kansallinen kieli.

Saaristolaiset ovat kuuluisia jättimäisistä voittoisista saavutuksistaan jalka-pallokentillä. Vuonna 2017 perustettiin www.faroeislandtranslate.com kilpailuna Googlen käännöspalvelulle. Vapaaehtoiset fäärsaarelaiset käänsivät sanoja tai lauseita suorassa lähetyksessä, ja monet tallenteet kääntämisestä ovat edelleen saatavilla sivustolla. Nykyään fäärin kieli kukoistaa jälleen saaristossa – mikä mahtava kielellinen comeback!

edl.ecml.at/sounds

Irlantilainen matkaava kieli

Shelta tai "de gammon" on kieli, jota puhuvat irlantilaiset matkustajat eli "Rilantu Mincéiri". Se on esimerkki "salakielestä", joka kehitettiin mahdollistamaan sen puhujien keskinäinen viestintä ja suojaamaan heidän yksityisyyttään enemmistön keskellä. Siinä on piirteitä Irlannin gaelista, englannista ja muista kielistä, mutta sillä on oma erillinen kielioppinsa ja sanastonsa. Itse asiassa sen sanasto koostuu enimmäkseen iiristä, mutta kielioppi muistuttaa pääasiassa englannin rakenteita.

Yksi mielenkiintoinen piirre Sheltassa on sen rikas suullinen perinne, joka on suurelta osin siirtynyt sukupolvelta toiselle suullisesti. Väitetään, että sana Shelta viittaa 'ääneen, joka liikuttaa (emotionaalisesti)', ja pidämme tätä kauniina kuvauksena kielestä! Viime aikoihin asti Sheltalla ei ollut kirjoitettua muotoa, mikä teki sen dokumentoinnista ja opiskelusta vaikeaa. Tämän seurauksena paljon sen historiasta ja rakenteesta on edelleen tuntematonta. Tutustu toiseen 'salakieleen' seuraavalla sivulla.

SHELTA / DE GAMMON STH

👤👤👤 50 000

Cain a geels?

Grālt'a!

Maa'ths!

- 1 ain / awárt
- 2 od
- 3 sikr
- 4 sakar
- 5 sukur
- 6 see
- 7 seltu
- 8 od'sakar
- 9 ayen
- 10 tal a get'ah

Stés

Ní Déis

<<< Glóri a grolan a'gresko

Kuva: maalaistie Irlannin maaseudulla

edl.ecml.at/sounds

- 1 alet
- 2 zwis
- 3 triwas
- 4 dohlet
- 5 keh
- 6 woof
- 7 sojin
- 8 keß
- 9 deß
- 10 juhs

Gwandâ
Schein!

Hauersch
gwand?

I'h
bederch mi'!

wui

nowas

Saksasta, Itävallasta ja Sveitsistä löytyy useita jenishin murteita. Tämän sivun sanat ja ilmaisut ovat frankoonisesta murteesta, jota puhutaan Saksassa.

Saksankielisten tapahtumien ja markkinoiden kieli

Jenishi on tunnustettu vähemmistökieliksi Sveitsissä. Kuitenkin, kuten edellisen sivun shelta, oli se yhteen aikaan "salakieli" erityisesti matkustavien ihmisten keskuudessa sekä jenishien perinteisten ammattien, kuten kupariseppien, peltiseppien ja esittävien taitelijoiden parissa. Jos olisit nähnyt jonglööriin vuosisata tai kaksi sitten, hän olisi saattanut puhua jenishiä.

Kuten muut salakielet, jenishiä ei kehitetty helpottamaan viestintää muiden kanssa, vaan pikemminkin piilottamaan sitä. Itse asiassa jenishiä on kielteisesti yhdistetty kaupankäyntiin ja juonitteluun. Mutta se on väärin. Jenishi on paljon enemmän kuin vain työkalu salaisuuden ylläpitämiseksi: se on monimutkainen kieli, jolla on erillinen sanasto, joka perustuu saksaan mutta lainaa myös muista kielistä.

Lohs wi' di' Diewerei schallt >>>

Kuva: jonglööri temppuilee tulella, Köln, Saksa

edl.ecml.at/sounds

Alasaksilla on useita murteita.
Tämän sivun sanat ja ilmaisut
kuuluvat itäfriisiläiseen
murteeseen, joka on muunnelma
pohjoisesta alasaksin murteesta.

PLATTDÜÜTSCH NDS

👤👤👤 70 000

ja

nee

Wo geiht
di dat?

Moin!

Bedankt!

- 1 een
- 2 twee
- 3 dree
- 4 veer
- 5 fiev
- 6 sess
- 7 söven
- 8 acht
- 9 negen
- 10 teihn

edl.ecml.at/sounds

ß

ü

ö

ä

<<< Höör, wo disse Woorden klingen

Kuva: kalastusaluksia, Dorum-Neufeld, Saksa

Saksalainen äänteenmuutos

Noin tuhat vuotta sitten tapahtui merkittävä muutos saksan kielessä, joka tunnetaan termillä äänteenmuutos. Tämä muutos vaikutti voimakkaasti saksan kielen ääntämiseen ja sanastoon. Monien muiden muutosten joukossa äänteet kuten "p" muuttuivat "f":ksi ja "k" muuttuivat "ch":ksi.

Vaikka kaikki saksan murteet niin kutsutun Benrathin linjan alapuolella kokivat tämän äänteenmuutoksen, alasaksi (Plattdeutsch) ei kokenut. Alasaksissa sanat lausutaan edelleen kuten ne olivat kielen vanhassa muodossa.

Esimerkiksi alasaksin sana hevoselle, 'päerd', on saksaksi 'pferd', ja sana ruoanlaitolle, 'koken', on saksaksi 'kochen'. Jos katsot tarkasti, saatat huomata jotain mielenkiintoista viimeisestä esimerkistä. Alasaksin "koken" kuulostaa melko samanlaiselta kuin englannin "cook". Vaikka englanti on germaaninen kieli, se ei kokenut tätä erityistä äänteenmuutosta, mutta sillä oli oma muutoksensa ääntämisessä 1400-luvun ja 1700-luvun välillä. Tämä tunnetaan nimellä "suuri vokaalimuutos". Kuten useimmat asiat elämässä, kielet eivät pysy paikoillaan!

WEN SERBŠĆINA

👤👤👤 20 000

Sorbin kieleen kuuluu kaksi variaatiota: ylä- ja alatorbi. Tämän sivun sanat ja ilmaisut kuuluvat ylätorbiin.

Kak so
wjedže?

Witaj!

Džakuju
so!

Haj

Ně

- 1 jedyn
- 2 dwaj
- 3 tři
- 4 štyri
- 5 pjeć
- 6 šěsć
- 7 sydom
- 8 wosom
- 9 džewjeć
- 10 džesać

č

ń

ě

š

ž

ć

ł

ó

ř

ź

ń

ś

Słuchaj, kak tute słowa klinča >>>

Kaksi Saksassa syntynyttä slaavilais- ta kieltä

Sorbit ovat pienin slaavilainen kansa (ei fyysisesti tietenkään!). He asuvat Saksassa ja heillä on oma kielensä – tai pikemmin-
kin kaksi kieltä. Sorbia puhutaan pääasias-
sa Lausitzissa, joka kattaa Brandenburgin
(alatorbi) ja Saksan itäiset osavaltiot (ylä-
torbi). Sorbin aakkoset perustuvat latina-
lasiin aakkosiin, mutta sisältää joitakin
kirjaimia, jotka edustavat ainutlaatuisia
sorbin äänteitä. Mielenkiintoista on, että
sorbissa käytetään kaksikkoo, eli kahdesta
ihmisestä puhuminen on erilaista kuin yh-
destä henkilöstä tai ryhmästä puhuminen.
Ehkä sorbi onkin ihanteellinen kieli paris-
kunnille!

Sorbilla on pitkä ja kiinnostava historia,
jossa on monia satuja, legendoja, tapoja,
lauluja ja perinteisiä pukuja. Valitettavasti
yhä harvemmat ihmiset puhuvat nykyään
sorbia. Ponnisteluja kuitenkin tehdään las-
kevan trendin kääntämiseksi ja toivomme
näkevämmä sorbin kukoistavan pian!

edl.ecml.at/sounds

Kuva: pirun silta, Kromlau, Saksa

KASZĘBSCZI JĄZĘK CSB

👤👤👤 108 000

Jo

Nié

Cěz je kòl
ce częc?

Witôj!

Dzāka!

- 1 jeden
- 2 dwa
- 3 trzë
- 4 sztërë
- 5 piãc
- 6 szesc
- 7 sédem
- 8 òsem
- 9 dzewiãc
- 10 dzesãc

ą

é

ã

ô

ù

ż

ł

ë

ò

ó

ń

edl.ecml.at/sounds

<<< Slëchôj, jak brzëmią te słowa

Kuva: fossiloituneesta pihkasta syntynyt kašubilainen meripihka tunnetaan laadustaan ja väreistään.

Alueellinen kieli Puolassa

Huolimatta samankaltaisuuksista puolan kanssa kašubin kielen erottuvuus näkyy muun muassa siinä, että se sisältää monia esislaavilaisia sanoja, jotka ovat jo kadonneet nykyisestä puolasta. Se sisältää myös monia lainasanoja saksasta. Vasemmalla olevista merkeistä voi nähdä silmiinpistävän samankaltaisuuden puolan kanssa. Kašubin kieltä käyttää etninen ja kulttuurinen ryhmä, joka on tietoisesti kehittänyt kirjallista kieltään ja kulttuuriperintään – yksi legenda kertoo, että sukupuuttoon kuolleet jättiläiset muovasivat alueen maaston!

Viime vuosikymmeninä kašubin kieli on kokenut uudelleensyntymisen ja se on nykyään Puolan laissa tunnustettu vähemmistökielenä. Kašubi näkyy kirjallisuudessa, musiikissa, taiteessa, mediassa ja ennen kaikkea kouluopetuksessa. Puolassa on useita kymmeniä kouluja, joissa lapset oppivat kašubia. Vuodesta 2005 lähtien on ollut mahdollista suorittaa ylioppilastutkinto kašubin kielellä. Kirjoja ja aikakauslehtiä julkaistaan kašubin kielellä kuten myös alueellisia radio- ja televisio-ohjelmia.

BÓJÁS

👤👤👤 ~150 000

Bojasiromanialla on kirjoitettu muoto Unkarissa ja Kroatiaassa vaikka pääasiassa kieli selviää suullisen perinteen avulla. Tämän sivun sanat ja ilmaisut kuuluvat Unkarissa esiintyvän kielen mukaan.

Dá

Nu

- 1 unu, uná
- 2 doj, dauă
- 3 trij
- 4 pátru
- 5 sjinsj
- 6 sásză
- 7 sáptyé
- 8 opt
- 9 nauă
- 10 zesjé

Kum jésty?

Bună ziua!

Mulcumésk!

Romanian kielen arkaainen helmi

Bojasi on romanian kielen arkaainen muoto, jota puhuvat bojasiyhteisöt ympäri Romaniaa, Unkaria, Serbiaa, Kroatiaa, Bulgariaa ja muita maita. Bojasien muuttoliikkeen myötä heidän kielensä omaksui vaikutteita niistä maista, joissa he asuivat, kuten Unkarista ja Kroatista. Tämä johti erilaisiin nimiin, kuten "Boyash" Unkarissa, "Romi Bajaši" Kroatiaassa ja "Rudari" Bulgariassa. Termi "Rudari", joka tarkoittaa "metallia" tai "malmia", heijastaa bojasien esivanhempien roolia taitavina kaivostyöläisinä ja kultahuutojina.

Huolimatta äidinkielenään puhuvien määrän vähenemisestä on olemassa aloitteita eri maiden välillä, jotka ovat uskollisia säilyttämään sen. Kroatiaassa bojasia opetetaan kolmessa peruskoulussa ja Unkarissa bojasin opetus ulottuu yliopistotasolle. Itävallan tiedakatemia on solminut kumppanuuden Wienissa asuvan bojasiyhteisön kanssa, ja vastaavia ponnisteluja tehdään myös Serbiassa.

Punyé uretyé lá vorbilyestye! >>>

Kuva: kalastusmökkejä Bokod-järvellä, Unkari

edl.ecml.at/sounds

РУСИНСЬКИЙ ЯЗЫК RUE

👤👤👤 624 000

Silta itäisten ja läntisten slaavilaisten kielten välillä

Ruteenit ovat asuneet vuosisatojen ajan läheisessä yhteydessä sekä itäisten että läntisten slaavilaisten kieliryhmien kanssa Karpaattien vuoriston ympärillä ulottuen Tšekistä Romaniaan. Siksi heidän kieltään, ruteenia, pidetään silta-läntisten ja itäisten slaavilaisten kielten välillä. Kielellä on sekä länsi- että itäslaavilaisten kielten kieliopillisia piirteitä, mikä tekee ruteeninkielisille muiden slaavilaisten kielten ymmärtämisestä ja oppimisesta hieman helpompaa.

Yksi kaukaa menneisyydestä tuleva piirre tekee siitä erityisen slaavilaisten kielten joukossa: ylimääräinen vokaali, joka tulee erosta i:n ja y:n välillä (puhumme protoslaavia!).

айно
(aino)

нім
(n'it)

Як ся маєш?
(iak sia maiesh?)

Дякую!
(diakuiu!)

Здоров
(zdorov)

š

ы

з

д

ю

- 1 єден (ieden)
- 2 два (dva)
- 3 три (try)
- 4 чотыри (chotýry)
- 5 пят (piat)
- 6 шість (shist')
- 7 сім (sim)
- 8 вусям (vusiam)
- 9 дивять (dyviat')
- 10 дисять (dysiat')

edl.ecml.at/sounds

<<< Послухайте далші фразы

Kuva: Retezatin kansallispuisto Karpaateilla, Romania

ACY ΣANNA

0 | 9800

Kyproksen maroniittien arabia kirjoitetaan yleensä kreikkalaisilla aakkosilla, mutta kielitieteilijät käyttävät myös latinalaisia aakkosia. Tämän sivun esimerkit on kirjoitettu latinalaisilla aakkosilla.

- 1 eḡen
- 2 ḡnayn
- 3 tlaḡe
- 4 arpca
- 5 ḡamse
- 6 sitte
- 7 sapca
- 8 xmenye
- 9 tisca
- 10 caṣra

Aṣ pitsay?

Salám!

Ṣukran!

Nke-ye

Lla

Kun kaksi kieltä yhdistyy

Mitä tapahtuu, kun kahden kieliyhteisön puhujat elävät yhdessä ja kommunikoivat? He usein lainaavat sanoja toisiltaan välittääkseen viestejään. Toisinaan tällainen vuorovaikutus synnyttää uusia kieliä – näin on käynyt Kyproksen maroniittien arabian kohdalla.

Tätä kieltä puhuu pieni yhteisö Kyproksen saarella. Se on arabian ja kreikan sekoitus, eli siinä on sanoja ja ääniä molemmista kielistä. Kieli muodostui, kun vuosisatojen ajan arabian ja kreikan puhujat elivät rinnakkain ja alkoivat käyttää sanoja toistensa kielistä. Ajan myötä nämä kaksi kieltä yhdistyivät muodostaen uuden kielen.

Se on vähän kuin kaksi eri väriä, jotka voivat sekoittua luomaan uuden värin. Kyproksen maroniittien arabia säilyttää piirteitä kahdesta hyvin erilaisesta kielestä, mikä tekee siitä ainutlaatuisen!

č

δ

ğ

ş

Smacu l-ḡis telli klam >>>

Photo: Vedenalaisia veistoksia, Vihreä lahti, Kypros

edl.ecml.at/sounds

Kreolikieli Karibialla

Kun kaksi tai useampi kieltä yhdistyy muodostaen uuden kielen, sitä kutsutaan "kreoliksi". Kreolikieliet ovat aluksi usein yksinkertaistetussa muodossa (eli pidgin-kielenä) perusviestintää varten eri äidinkieliä puhuvien ihmisten välillä. Ajan myötä ne voivat kehittyä kokonaisiksi kieliksi, joilla on oma kielioppinsa sekä sanastonsa ja joita käyttää kokonaiset yhteisöt.

Pidgin-kielestä kehittyntä papiamentoa puhutaan Alankomaiden Karibian ABC-saarilla (Aruba, Bonaire ja Curaçao) sekä joissain yhteisöissä Alankomaissa. Sen pohjana on vuosien varrella kasvanut afro-portugalilainen kreoli, johon on tullut lisää vaikutteita hollannista, englannista ja espanjasta säilyttäen kuitenkin oman ainutlaatuisen rytminsä ja merkityksensä.

Papiamentoista tuli virallinen kieli hollannin rinnalla Arubassa 2003 ja Curaçaossa sekä Bonairella 2007. Tämä tunnustus on johtanut lisääntyneisiin ponnisteluihin kielen säilyttämiseksi, koska se on aineetonta kulttuuriperintöä. Sanotaan, että jos espanja tai portugali ovat jo tuttuja, on papiamenton oppiminen melko helppoa. Joten kenties pian sinäkin voit sanoa "Mi por papia papiamentu!" (puhun papiamentoa!).

edl.ecml.at/sounds

<<< Skucha e sonido di e palabranan aki

Kuva: karnevaalit, Kralendijk, Bonaire

PAPIAMENTO PAP

👤👤👤 300 000

Si

Nò

Kon ta bai?

Bon dia!

Danki!

- 1 unu
- 2 dos
- 3 tres
- 4 kuater
- 5 sinku
- 6 seis
- 7 shete
- 8 ocho
- 9 nuebe
- 10 dies

ò

ñ

è

é

ó

á

ú

GCR KRIYÒL

👤👤👤 134 000

A kouman
ou fika ?

Bonjou !

Grémési !

Enren

Awa

Ranskan Guyanan kreolilla on kolme varianttia. Lisäksi yhtä versiota puhutaan Brasilian Amapán osavaltiossa, joka on näiden kahden valtion rajan tuntumassa.

- 1 oun
- 2 dé
- 3 trwa
- 4 kat
- 5 senk
- 6 sis
- 7 sèt
- 8 wit
- 9 nèf
- 10 dis

Guyanalaisen kielen synty

Ranskan merentakaisella alueella Ranskan Guyanalla on monia merkittäviä piirteitä: Amazonin sademetsä kattaa 95 % sen alueesta ja se on Amerikan mantereeseen ainoa alue, joka on täysin integroitunut Euroopan unioniin. Lisäksi sen pääkaupunki on nimetty Cayenne-pippurin mukaan ja siellä sijaitsee Euroopan avaruusjärjestön raketin laukaisupaikka – entisen rangaistuslaitoksen paikalla.

Ranskan Guyanassa puhutaan useita kieliä. Yksi näistä on guyanalainen kreoli, joka syntyi orjuuden aikana. Alunperin kieli oli seurausta afrikkalaisten ja eurooppalaisten kielten (pääasiassa 1600- ja 1700-lukujen ranskan murteiden) välistä kontaktista. Samalla amerindialaiset kielet vaikuttivat prosessiin. Valloitusten ja muuttoliikkeiden myötä muutkin kielet, kuten portugali ja englanti, ovat muokanneet guyanalaisen kreolin sanastoa.

Ensimmäinen kirjallinen todiste kreolista on vuodelta 1749. Vuonna 1885 Alfred Parépou kirjoitti Atipan, ensimmäisen romaanin ranskan guyanalaisella kreolilla. Teos kertoo Guyanan yhteisön jokapäiväisestä elämästä kuvaten sen asukkaiden luonnetta. Arvioidaan, että kolmasosa väestöstä käyttää guyanalaista kreolia äidinkielenään ja 15 % käyttää sitä toisena kielenään.

ò

é

è

Kouté kouman mo-ya ka sonnen >>>

Kuva: Euroopan avaruusjärjestön Ariane-raketti, Kourou, Ranskan Guyana

edl.ecml.at/sounds

Kuvittele kieliperhe, joka ulottuu Pohjois-Afrikan halki, jota puhuvat miljoonat ihmiset ja jonka juuret ovat arabian kieltäkin vanhemmat! Tämä on tamazight-kieliperhe, joka tunnetaan myös berberikielinä. Se on pikemminkin murteiden jatkumo kuin yksittäinen kieli. Vaikka jotkut tamazight-kielet ovat niin erilaisia, että ne ovat kuin serkkuja, jotka eivät oikein ymmärrä toisiaan, on niillä kaikilla yhteinen historia. Toisin kuin arabia, tamazight-kielillä on omat ainutlaatuiset äänne- ja kirjoitusjärjestelmänsä.

Melillan satamalla on ollut erittäin värikäs menneisyys sekä kulttuurisesti että kielellisesti, kuten sisarkaupungillaan Ceutalla. Monien vuosisatojen ajan monet kulttuurit ovat kulkeneet kaupungin läpi värittäen sen historiaa: foinikialaisista roomalaisiin, Bysantin valtakuntaan ja jopa vandaaleihin sekä visigootteihin. Todella kiehtova paikka vierailu! Nykyään tamazight on virallinen kieli myös Marokossa arabian rinnalla.

(yah)

(uhu)

40 000 000

(mayd tenam ?)

(azul)

(tanmirt)

- 1 彡。| (yan)
- 2 ⊙彡| (sin)
- 3 𠂇Q。E (kṛaḍ)
- 4 𠂇𠂇。𠂇 (kkuz)
- 5 ⊙□□。⊙ (smmus)
- 6 ⊙E彡⊙ (ṣḍiṣ)
- 7 ⊙。 (sa)
- 8 †。□ (tam)
- 9 †𠂇。 (tṛa)
- 10 □○。□ (mraw)

◀◀◀ ⓪⓪ⓓⓓⓓ Ⓢ ⓉⓗⓈ⓪ⓈⓓⓈⓈ Ⓢ. (ssfld i tguriwin a)

Kuva: La Plaza de España, Melilla, Espanjan provinssi Marokon rajalla

1 000 000

Oletko koskaan miettinyt mitä kieliä menneisyyden kirkkaimmat älyköt käyttivät? Monien kohdalla me tiedämme! Sokrates ja Aristoteles puhuivat muinaiskreikkaa, Cicero ja Seneca kirjoittivat latinaksi ja Kungfutse muinaiskiinaksi. Raamatun mukaan Jeesus puhui muinaista arameaa. Aramean kieli oli kerran Assyrian valtakunnan kieli ja sillä oli samanlainen asema kuin englannilla nykyään. Sekä arabian että heprean aakkoset perustuvat aramean kirjoitukseen ja kaiken kaikkiaan aramean kieli on vaikuttanut merkittävästi sekä afroaasialaisiin että indoeurooppalaisiin kieliin.

Kielitieteilijät pitävät assyrian kieltä, jota puhutaan nykyään osissa Armeniaa, Turkkiä Syyriaa, Irakia, Irania ja Libanonia, aramean nykyisenä jälkeläisenä. Vaikka assyriaa puhuva diaspora on hajallaan ympäri maailmaa, ja monet heistä ovat kuljettaneet kielensä mukanaan, on huomattava määrä assyrian murteista uhanalaisia. Olisi sääli nähdä pitkän historian omaavan kielen, joka on vaikuttanut moniin muihin ympäri maailmaa puhuttuihin kieliin, katoavan.

edl.ecml.at/sounds

- 1 ھا (ha)
- 2 ٲٲٲ (tre)
- 3 ٲٲٲٲ (tlotho)
- 4 ٲٲٲٲٲ (‘arbo)
- 5 ٲٲٲٲٲٲ (hamsho)
- 6 ٲٲٲٲٲٲٲ (ishto)
- 7 ٲٲٲٲٲ (shaw’o)
- 8 ٲٲٲٲٲٲٲ (tmanyo)
- 9 ٲٲٲٲٲٲٲ (tish’o)
- 10 ٲٲٲٲٲٲٲٲ (‘asro)

»» אהבה להלל ה' חתום:

Kuva: lumihuippuinen Ararat ja Zvartnots-temppelin rauniot, Armenia

LARAN KIELIMATKA LÄPI EUROOPAN

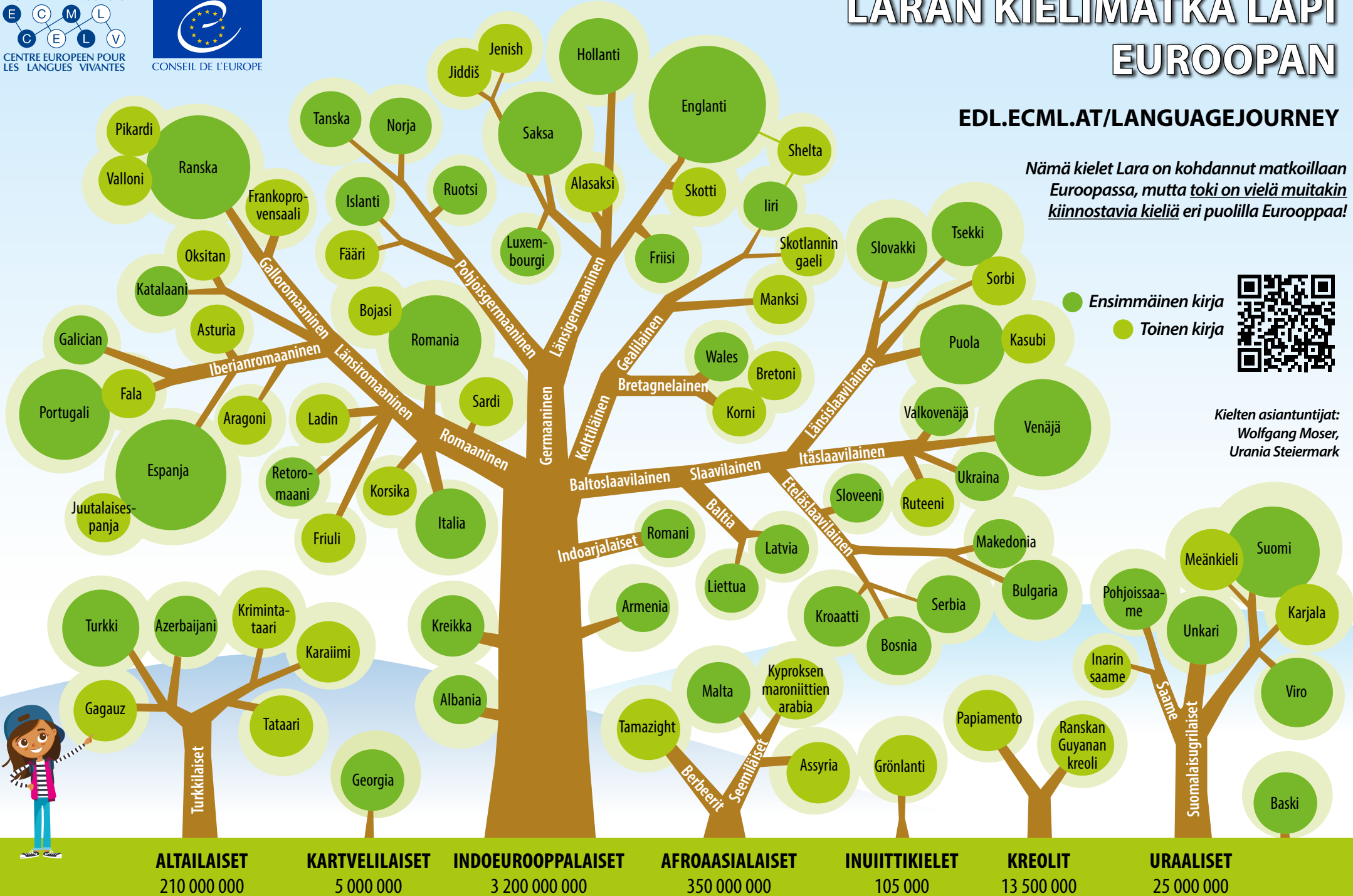
EDL.ECML.AT/LANGUAGEJOURNEY

*Nämä kielet Lara on kohdannut matkoillaan
Euroopassa, mutta toki on vielä muitakin
kiinnostavia kieliä eri puolilla Eurooppaa!*

● Ensimmäinen kirja
● Toinen kirja

Kielten asiantuntijat:
Wolfgang Moser,
Urania Steiermark

FIU	SMN	KL	KRL	CRH	TT
GAG	KDR	YI	LAD	AN	AST
FAX	CO	SC	FRP	OC	FUR
LLD	WA	PCD	BR	KW	GD
SCO	GV	FO	STH	YEC	
NDS	WEN	CSB	Bójáś	RUE	
ACY	PAP	GCR	BER	Sūret	

edl.ecml.at/languagejourney

Laran kielimatkan jatko-osa keskittyy alueellisiin ja vähemmistökieliin, ja tuo esiin maanosamme rikkaan kielellisen monimuotoisuuden. Julkaisun on luonut Euroopan neuvostoon kuuluva Euroopan nykykielten keskus (the European Centre for Modern Languages of the Council of Europe). Haluamme kiittää kaikkia asiantuntijoita, jotka avustivat tämän julkaisun tuottamisessa.

Lisätietoa Euroopan nykykielten keskuksista sekä Euroopan kielten päivästä: www.ecml.at.

Ehdotuksia ja käännöksiä varten saatte yhteyden: information@ecml.at.

© 2025, Euroopan neuvosto

Suomenkielinen käännös: Onni Mustakallio

EUROPEAN CENTRE FOR
MODERN LANGUAGES
E C M L
C E L V
CENTRE EUROPEEN POUR
LES LANGUES VIVANTES

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE